LETHRICA

ÅRGANG 8, NR. 16 DE HISTORISKE FORENINGER I LEJRE KOMMUNE OKTOBER 2013

Historien om Gevninge

Udstillingen resulterede i mange nye fotos, hvoraf et udvalg præsenteres her i bladet.

Andre artikler fører os til Letland, ja, sågar til Hong Kong. Osted by bliver beskrevet.
Vi hører om Mannerup Parsberg til Sonnerupgård og mere om Eleonora Tscherning.

De tre serier fortsætter, og to bøger med tilknytning til Sagnlandet anmeldes.

Rigtig god fornøjelse

På redaktionens vegne

Thyra Johannesen

I DETTE NUMMER:

Leder	2
Fra Egholmmarken til Hong Kong	3
På sporet af vikingerne i Kurland	6
Osted by	11
Eleonora Tscherning II	14
Mannerup Parsberg	18
Bayers billeder	21
Sagn og myter	22
To anmeldelser	24
Der var engang	26
Hvad en udstilling kan medføre	29
Foreningsnyt	33
Lejre Historiske forening	33
Egnshistorisk forening for Hvalsø	35
Bramsnæs Lokalhistoriske Forening	37
Lejre Museumsforening	38
Tadre Mølles Venner	40
Aktiviteter Lejre Museer	43
Kommende aktiviteter	44

LEDER

SOLCELLER ER GODE

Solceller er netop nu det helt højaktuelle på energiområdet. Solceller er gode. Ingen tvivl om det. Ingen kan være imod udnyttelsen af den vedvarende forureningsfrie energi.

Alligevel er der grund til midt i al begejstringen at gøre sig nogle overvejelser om placeringerne.

I 60`erne og 70`erne endte vi mange steder med hver mand sin lille dårligt rentable vindmølle på hver anden baketop. I dag skal vindmøllernes placeringer afvejes med andre hensyn end de rent energimæssige. Der skal også tages hensyn til landskab, biologi, kulturmiljø og mennesker.

Sådan bør det også være med solceller. Solceller reflekterer og passer ikke ind alle steder og slet ikke på et hvert tag.

Hensyn til æstetik, arkitektur og navnlig til bevaringsværdige kulturmiljøer er ikke uvæsentlige.

I Lejre Kommune har vi en række meget bevaringsværdige kulturmiljøer i det indre af mange af vore gamle landsbyer. Her bør solceller ikke kunne opsættes hvor som helst.

I det åbne land findes også bevaringsværdig bebyggelse. Hvor der er fredninger, beskytter disse mod reflekterende tage, men bevaringsværdig bebyggelse findes også uden for fredningerne.

Vi har en række ældre bevarende lokalplaner, men de rækker ikke, selv om deres hensigt er god nok. Flere steder i landsbyer med bevarende lokalplaner ses allerede nu eksempler på tage helt overklistrede med solceller. Det er ødelæggende for kulturmiljøet.

Der efterlyses retningsliner for opsætning af solceller i stil med dem, der indgår i lokalplanerne for Kattinge og Vester Såby.

Her er lavet en positiv liste over, hvor solceller kan opsættes. Det betyder ikke et nej til solceller, men at de ikke må anbringes direkte ud til vej på bevaringsværdig bebyggelse eller i bevaringsværdige kulturmiljøer. Her henvises til udhuse, bagsider eller placering på jord.

Her skal opfordres til, at sådanne retningslinier indarbejdes i kommuneplanen.

Bent Gottfredsen

HISTORISKE ARTIKLER

FRA EGHOLMMARKEN TIL HONG KONG

af Karl-Johan Rubæk

Som det udtrykkes af Bert Brecht i "Den Kaukasiske kridtcirkel": Hvem skal eje jorden?

Og han giver selv svaret: Det skal de, der dyrker den!

Men spørgsmålet er, om det er så enkelt?

Jordrentebrug i 100 år

I år er det hundrede år siden, at husmænd i "Den store landbrugskommission" i Danmark første gang fremkom med forslag om at hjælpe de jordløse husmænd til mulighed for at dyrke "egen" jord via jordrente. Forsøg siden 1899 på at hjælpe husmændene var delvist mislykket. Mens man endnu kæmpede for at få afviklet den plagsomme fæsteordning for bønder og husmænd, havde den stærkt spirende husmandsbevægelse krævet jord til de jordløse og tillægsjord til de alt for små brug (fra 1899-loven). Tilfældet kom politikerne og staten til hjælp, så man blev i stand til at imødekomme nogle af behovene.

Præstegårdsjord

I 1903 begyndte man at udskille kirkerne til lokale menighedsråd. Præsterne havde indtil da været lønnet via præstegårdsjorden. Nu kom præsterne på statens lønningsliste, og i princippet havde kirkerne ikke noget at bruge jorden til. Typisk var præstegårdjord på omkring 75 tdr. land. her på Sjælland. Ud af det areal kunne der sagtens blive fire husmandsbrug, så fire familier kunne leve af sådanne jordarealer.

Lensgodserne

Tiden var samtidig moden til, at en række godstyper (len, stamhuse og majorats godser) gerne ville overgå til frie ejendomme. Ordningerne stammede helt fra middelalderen og betød i virkeligheden, at kongen (staten) ejede godsernes jord, men at adelen drev dem skattefrit. Allerede i 1849 ved Grundlovens vedtagelse blev der lavet en "løfteparagraf" om muligheden for fri ejendom. Nu blev der stillet forslag om, at godserne skulle afgive 1/3 af jorden til staten mod en mindre kompensation, hvorefter resten af godset overgik til fri handel. Lensgodserne rejste ganske vist sag ved højesteret, fordi de mente, at 1/3 var for meget at afgive. Men i 1920 tabte de.

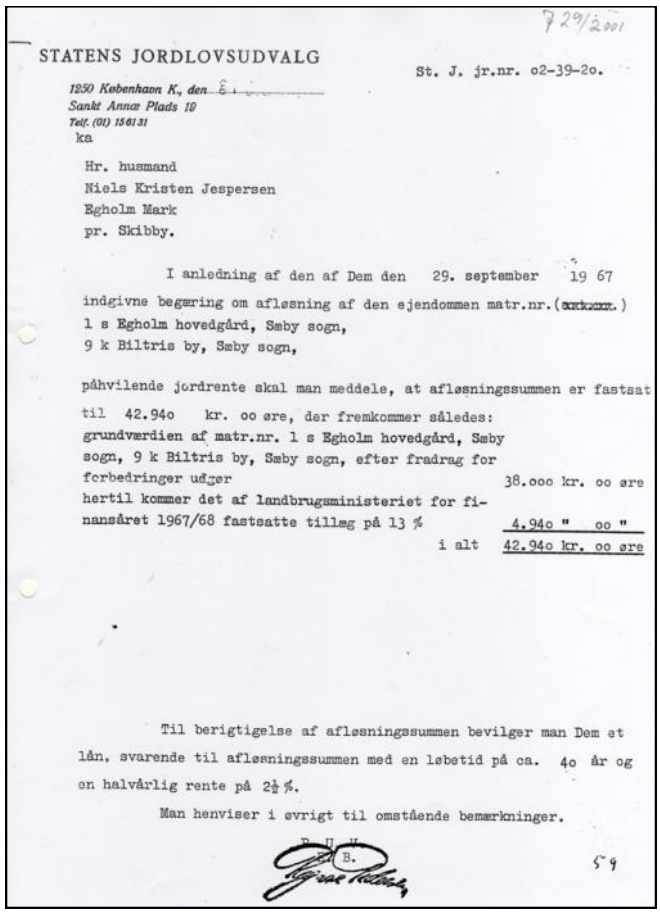

STATENS JORDLOVSUDVALG

St. J. jr.nr. o2-39-2o.

1250 København K., den
Sankt Annæ Plads 10
Telf. (01) 15 61 31
ka

Hr. husmand
Niels Kristen Jespersen
Egholm Mark
pr. Skibby.

I anledning af den af Dem den 29. september 19 67 indgivne begæring om afløsning af den ejendommen matr.nr.(xxxxx.)
1 s Egholm hovedgård, Søby sogn,
9 k Biltris by, Søby sogn,

påhvilende jordrente skal man meddele, at afløsningssummen er fastsat til 42.94o kr. oo øre, der fremkommer således:

grundværdien af matr.nr. 1 s Egholm hovedgård, Søby sogn, 9 k Biltris by, Søby sogn, efter fradrag for forbedringer udgør	38.ooo kr. oo øre
hertil kommer det af landbrugsministeriet for finansåret 1967/68 fastsatte tillæg på 13 %	4.94o " oo "
i alt	42.94o kr. oo øre

Til berigtigelse af afløsningssummen bevilger man Dem et lån, svarende til afløsningssummen med en løbetid på ca. 4o år og en halvårlig rente på 2½ %.

Man henviser i øvrigt til omstående bemærkninger.

B.

Statskautionet lån som afløser for jordrenten
Egholmmarken 5 1967
Bramsnæs Arkiv 2001

Staten parat til udstykning

Inden lovene kom på plads i 1919, blev der ført en hed debat om (ja det er jo Danmark) penge!

Ved valget i 1913 kom en række folketingsmedlemmer ind, som dels syntes, at det nu var husmændenes tur til at have lidt medvind, dels var tilhængere af amerikaneren Henry Georges teorier om "jordrente" (land tax) i stedet for ejendomsret til jorden. Ja, Henry Georges mente, at al USA's daværende elendighed skyldtes jordspekulation. Hans bog "Fremskridt og fattigdom" er

Statshusmandbrug 1920
Egholmmarken 5
Foto hos Marna Roed

oversat til alverdens sprog og har påvirket skattesystemet i en række lande. Paradoksalt nok ikke i USA.

Arbejde Adler

Sagen var, at husmænd og mange andre her i landet også levede i den yderste fattigdom. I tusindvis var de emigreret i perioden 1870 til 1914. Og, desværre, i tusindvis gik yngre mænd på landevejen i Danmark. Der var simpelthen ikke plads til alle.

Som eksempel på, hvor slemt det stod til, måtte Arbejde Adler 1914 til 1919 oprette 50 nye arbejdsherberger ud over landet. I 1919 var det totale tal 80 herberger + 4 arbejdskolonier.

Jordrente i Danmark 1920

Med lodder og trisser blev jordrenten indført i Danmark ved landbrugsreformen i 1919, og udstykningen kunne begynde. Som bekendt var det Egholmmarken og præstegårdsjorderne i Kirke

Hyllinge og Sæby, der med 34 brug på jordrentevilkår var først i Danmark.
Niels Frederiksen fra St. Karleby var blevet formand for Statens Jordlovsudvalg, der med fast hånd gennemførte reformerne.

Hong Kong og andre steder

Som antydet i overskriften er der en vis lighed mellem Egholmudstykningen og Hong Kong, nemlig jordrenten. Eller som Retsforbundet kaldte det: Grundskyld. (Retsforbundet oprettes i 1919).
Danmark var langt fra det første land, som indførte ejendomme på jordrentevilkår. Engelske kolonier som Australien, Singapore og Hong Kong har over en lang årrække udviklet Henry Georges teorier i praksis. Dertil kom, at Kinas første præsident, Sun Yat Sen (1912 -1925), arbejdede på sagen for kæmperiget. Chiang Kai-shek tog ideen med til Taiwan i 1949, og angiveligt findes jordrenter der i tilpasset form.
Men bedst ses Henry Georges teorier i praksis i Hong Kong i dag, hvor man stadig kan leje et stykke jord i "The New Distrikt" til 4½ % i jordrente de første 15 år, derefter til 3½ %.

Jordrenten er der endnu

Selv om Viggo Kampmann slog fast i 1967, at der ikke mere var brug for nye

Foto fra nettet 2013 af The New District
Ikke just statshusmandsbrug.
Men renten er den samme som i Egholmmarken 1920

husmandsbrug på jordrentevilkår, og at der ikke ville blive udstedt flere beviser, så fortsatte ordningen for dem, der ville. Samtidig tilbød man husmændene statskautionerede lån, så de også kunne få del i de stigende jordværdier for landbrugsjord. Som det ses, benyttede Niels Jespersen, Egholmmarken sig af tilbuddet i 1967. For seks år siden byttede Asger Thomsen, Trekroner, sit jordrentebevis ud med et lån. Forbavsende nok findes ordningen endnu for nogle ganske få ifølge Wikipedia.
Husmændene selv er for længst gået over i historien!

Kilder: Henry Georges Foreningen, Lyngbyvej
Statens Jordlovsudvalg 1919 – 1944
Niels Jespersens arkivalier 2001
Oplysninger ved Asger Thomsen 2013
Oplysninger ved Richard Yue, Hong Kong

PÅ SPORET AF VIKINGERNE I KURLAND

Af Jørgen Lauterbach

Kurland (*lettisk: Kurzeme*) omfatter den vestlige del af Letland fra Østersøen og ca. 100 km mod øst. Mod nord afgrænses det af Riga-bugten og mod syd mod Litauen. Blandt de største byer er Liepaja, Ventspils og Talsi. Byen Talsi, der er en af Lejre Kommunes venskabsbyer, ligger i den nordlige del af Kurland, godt 100 km vest for Riga, ikke langt fra vejen mellem Riga og havnebyen Ventspils. De to andre venskabsbyer er Kandava og Mersrags, der ligger i det samme område.

Talsi er kendt som "Byen på de ni bakker". På Borgbakken (*Talsu pilskalns*), der ligger direkte ned til Talsi Sø, har der ligget et befæstet anlæg. Undersøgelser foretaget i årene 1936 og 1938 viste, at denne befæstning har været beboet fra det 10. til det 14. århundrede. Der blev bl.a. fundet potteskår og dyreknogler. Allerede i det 10. århundrede var borgen befæstet med sten og derover en dobbelt væg af rundtømmer i 2-4 m's bredde. Senere blev borgen forstærket, og man har fundet spor af bebyggelser inden for murene. I 1200-tallet opstod der en bebyggelse omkring borgen. Der har senere, i begyndelsen af 1990'erne, fundet nye udgravninger sted. Der er herved fremkommet en mængde håndværktøjer, spydspidser og smykkegenstande. De mange fund, der daterer sig fra det 12.-14. århundrede, er vidnesbyrd om, at indbyggerne var gode håndværkere, agerdyrkere og kvægavlere. De fundne objekter opbevares nu dels på det Nationale Historiske Museum i Riga og dels på museet i Talsi.

Borghøjen i Talsi

Oprindeligt var området omkring Talsi beboet af livoner, men senere blev kuronerne dominerende. I 1200 tallet smeltede disse to befolkningsgrupper sammen, og de dannede derved det lettiske folk.

På en af de højeste af byens høje (*Tigulu -kalns*) ligger Talsis regionale museum (*Talsu novada muzejs*). Området blev i slutningen af 1800-tallet erhvervet af

baron Oktes von Firkss. Han opførte en herskabsvilla i neoklassisk stil, "Villa Hochheim". I tilslutning hertil lod han anlægge en landskabelig park i det bakkede terræn, og her findes i dag en dendrologisk park på 5,8 ha med over 300 forskellige træarter. Fra 1920'erne har der været skole og senere gymnasium i bygningen, og den kom samtidig til at huse Talsis historiske museum. Museet blev ganske kendt, og det rummede omkring 8500 genstande.

Under 2. Verdenskrig forsvandt en del af museets samling, mens andet blev flyttet til to andre museer i byen. Efter krigen blev disse to museer samlet til Talsis Historie- og Kunstmuseum, der derved kom til at ligge i en anden bygning i byen. I sovjettiden rummede Firkss' gamle villa skole og sportsskole, og også pionererne havde til huse her.

Året 1996 vil i Talsi blive husket, ikke mindst for to begivenheder: 16. november afslørede Letlands præsident, Guntis Ulmanis, monumentet for de lettiske frihedskæmpere, "Kokletajs". Det ligger på en skråning ned mod søen over for borghøjen, ikke langt fra museet. Den anden begivenhed var, at museet flyttede tilbage til den nyrestaurerede "Villa Hochheim". Museets arbejde består i dag i at vedligeholde samlingerne, udforske regionens historie, kunst og natur samt at udbrede kendskabet til dens kulturelle historie. Museet rummer dels en samling fra oldtiden og middelalderen og dels samlinger fra Talsis nyere historie. Et af museets klenodier er en bibel oversat til lettisk af Ernst Glück og udgivet i 1694.

I 2006 blev en ny udstillingsbygning taget i brug, og dermed åbnede der sig langt bedre muligheder end tidligere for udstillinger og arrangementer. Den nye bygning anvendes primært til kunstudstillinger.

I et af rummene på 1. sal i hovedbygningen findes fotos af en skibssætning. Den kaldes på lettisk *"Bilavu velna laiva"*, "Djævlebåden ved Bilavu". Denne skibssætning ligger ca. 20 km nord for Talsi,

Skibssætningen ved Bilavu inden rekonstruktionen i 1999. Det er et foto, jeg har taget, af et fotografi, der hænger på væggen i det pågældende rum på museet i Talsi.

Skibssætningen ved Bilavu, fotograferet af forfatteren den 18. juli

og den minder i høj grad om den, vi har ved Gl. Lejre. Ved siden af er der et foto af en tilsvarende skibssætning på Gotland. Ligheden er påfaldende.

Ved et nærmere studium, herunder et besøg på stedet, viser det sig, at der oprindeligt var to skibssætninger, hvoraf kun den ene er bevaret. Den skibssætning, der ikke længere findes, blev i 1863 undersøgt under ledelse af en person ved navn Julius Döring. Den var på det tidspunkt den bedst bevarede. Den var 15 m lang og 3,1 m bred. Man fandt 10-12 kamre af flade sten, anbragt ovenpå hinanden i 3 niveauer. Kamrene var fyldt med sand blandet med brændte menneskeknogler, trækul og potteskår. I 1999 blev den anden skibssætning undersøgt og rekonstrueret under ledelse af arkæologen Andrejs Vasks. Den er 16 m lang og 4,5 m bred. Den består af 38 sten, af hvilke de 20 står på deres oprindelige placering. Skibssætningen ligger nu som et smukt minde om fortiden i en lysning i skoven i kort afstand fra en stille grusvej.

Man har også fundet en anden skibssætning i nærheden af Talsi. Den havde omtrent samme størrelse, og den var ved den ene ende forsynet med en 5,1 m lang styreåre bestående af 8 sten. Af denne skibssætning er der ikke noget tilbage i dag. Af informationsblade på museet fremgår, at det antages, at disse skibssætninger daterer sig fra slutningen af bronzealderen, 1.-2. århundrede e.Kr. De viser altså, at der allerede på det tidspunkt har været skandinaviske bosættelser i Kurland.

På museet finder vi også andre ting af skandinavisk oprindelse: Nogle metalbrocher i skildpaddeform med kæde. De daterer sig fra det 2. århundrede e. Kr.

Længere sydpå, ved byen Grobina (udtales på lettisk: grurbina med tungespids r efter G'et) ca. 8 km øst for havnebyen Liepaja, er der klare vidnesbyrd om en større skandinavisk bosættelse, ca. 20 ha, fra det 7. og 8. århundrede. I årene 1929-30 blev der under ledelse af den svenske arkæolog, professor Birger Nerman, udgravet 27 gravhøje. (1) På basis af begravelsesmetode og det faktum, at en del af grav-

højene indeholdt våben, antog Nerman, at der var tale om begravelsespladser for krigere fra området omkring Mälaren i Sverige. Andre begravelser tyder på, at der har været en beboelse af mennesker fra Gotland, der har udført fredelige erhverv under beskyttelse af svensk militær. Man skal her erindre sig, at der i lige linje mellem Gotland og Liepaja er mindre end 200 km. Der var også grave i jordniveau. Mange af dem er kvindegrave, og på grundlag af fund af bæltespænder og brocher kunne de begravede identificeres som stammende fra Gotland.

Fra begyndelsen af det 9. århundrede bliver kvindegravene sjældnere, og herefter er der hovedsageligt tale om mandsgrave med skandinaviske søfolk. Af Vita Ansgari (2) fremgår, at Kurlands befolkning gjorde oprør mod det svenske herredømme. Omkring 854 forsøgte en dansk flåde at generobre den tidligere koloni, men blev slået tilbage. Kort tid efter blev kurerne dog besejret af den svenske kong Olav den 1. ved den litauiske by Apuole ca. 50 km mod syd. Nerman har her foretaget undersøgelser ved den gamle kuriske befæstning, og han fandt her en mængde pilespidser af svensk oprindelse.

Der er i årene efter Nermans udgravninger foretaget en lang række undersøgelser. Der er herved fundet mange tidligere ukendte begravelser, og det antages nu, at kirkegården oprindeligt rummede mere end 2000 grave. I gravene er der fundet brocher, sværd, spydspidser, fingerringe, skjolde, kamme og halsringe. De fleste af objekterne kan dateres fra perioden 650-750. Nogle af objekterne er afbildet i Arnis Radins: Arheologisks Celvedis Latviesu un Latvijas Vesture, Neputns, Riga, 2012.

En broche af skandinavisk oprindelse fotograferet i en montre på museet

Ved en udgravning i 1987 blev der fundet en sten af en type, der ellers kun er kendt fra Gotland. I stenen er der indhugget et motiv på den ene side. På grund af stenens tilstand er der nogen usikkerhed om, hvad der er afbildet. Der er foreslået et sejlende skib eller to store fugle, der står med næbbene mod

hinanden. Uanset motivet kan stenen dateres fra det 6. eller 7. århundrede, samtidig med, at den skandinaviske bebyggelse ved Grobina opstod.

En del af disse fund opbevares i Grobinas arkæologiske samling og andre på Letlands nationalhistoriske museum i Riga. Fundene ved Grobina er af en sådan rigdom og mangfoldighed, at vikingebebyggelsen her regnes for en af vikingernes vigtigste bosættelser ved Østersøen, og Grobina er optaget på UNESCO's liste over verdens kulturarv fra vikingetiden på linje med Dannevirke og Hedeby (3). I den forbindelse nævnes også islandske skriftlige kilder og vikingeskibsfundene ved Gokstad, Oseberg og Roskilde. Det må formodes, at vikinger og kurer havde opdyrkede arealer omkring Grobina, og at de dannede et fællesskab, hvor de tog ved lære af hinandens dyrkningsmetoder, håndværk og øvrige traditioner. Der blev således udviklet en symbiose af nordisk og kurisk kultur.

Møde med Gita Japina (til venstre i hvid kjole), Guna Millersone og mig på museet i Talsi den 17. juli

I Grobina har man i dag også forstået at gøre vikingerne til en turistattraktion. Man kan deltage i "Vikingekurser", og man kan i "vikingeskibe" sejle ad vikingernes oprindelige vandvej fra Østersøen ind til Grobina. "Dette er stedet, hvor man i dag kan føle og udforske de kuriske vikingers hemmeligheder" (http://www.grobinas-vikingi.lv).

Jeg vil gerne takke Gita Japina og Guna Millersone, Talsi Regionale Museum, for værdifulde informationer og gode samtaler i forbindelse med udarbejdelse af artiklen.

Kilder:

1.Daniel Gunnarsson: The Scandinavian Settlement at Grobiņa, Latvia. Kandidatafhandling, Gotlands Universitet, foråret 2012, http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:537484/FULLTEXT01

2.http://en.wikipedia.org/wiki/Vita_Ansgari

3.http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5608/

OSTED BY

af Jens Jørgen Bangsgaard

Stenen på hjørnet Langetoften/Byvejen fortæller nok byens historie, men kun i grove træk og i stikordsform. Denne lille tekst giver forhåbentlig læseren en fornemmelse af, at der under disse tal også eksisterer en charmerende dagligdag med sin egen historie.

Osted Kirke ligger på sin flade bakke i byens nordøstlige hjørne cirka midtvejs mellem Tokkerup Å og Lauringe Å med interessante kirkestier til henholdsvis Hovedvejen og til Osager. Stien mellem Osted Kirke og Hovedvejen er nok den mest interessante. Dens anlægstidspunkt fortoner sig i det, man kalder "historiens mørke." Den har været markvej mellem den gamle præstegård, som brændte Sankt Hans-aften 1879, og præstegårdsmarkerne øst for den nye Hovedvej 1. Derfra stammer tilnavnet "Præstealleén".

Stien/markvejen var i 1793, da Osted By indledte udskiftningen, formentlig

Osted kirke set fra vest

en fuldtallig elmeallé. I 1919 stod 18 af de store skovelme der stadigvæk - indtil alle træerne i 1978 blev smittet med elmesyge. Sidst i august 1995 er så det sidste træ væltet - 150-175 år gammelt - for noget så prosaisk som en motorsav, efter at tre store træer - alle mere end et hundrede år gamle - faldt for mere end tredive år siden.

Stien Osager-Osted er formentlig en kombineret kirke- og skolesti. Den blev i hvert fald udbygget i 1892, da Skovholm friskole (i dag: Hvalsøvej 25) kom i økonomiske vanskeligheder og i 1911 måtte lukke definitivt.

Osted landsby blev i 1719 bøndergods under Vibygaard. Først i 1851 blev byen bøndernes egne gårde. Mens annekssognet Allerslev, der var bøndergods under Ledreborg, og byen blev et af de mest veldokumenterede lokalsamfund, vor tid kender - takket være det velbevarede gods-arkiv på Ledreborg.

Lige efter, at Osted kro i 1788 endeligt var flyttet ud til den nye Hovedvej, blev Alfarvejen 13 solgt fra Grevskabet på Ledreborg. Den gamle krobygning gav nu rum for en børneskole. En temmelig enestående karriere for en tidligere skænkestue at blive klasseværelse. Da den gamle stråtækte bindingsværksbygning i 1860-erne havde stået
på stedet i 100 år, blev den revet ned, og den nuværende murstensbygning afløste den som skole. Da Osted skole stod færdig i 1940, blev gulstensbygningen Alfarvejen 13 kommunekontor og senere beboerhus, ungdomsklub og børnehave samt en enkelt bolig, og nu senest et kulturhus.

Efter at 1900-tallet var begyndt, blev den daværende kromands datter i Osted gift med byens dyrlæge. Over for kroen - i 1908 på den anden side af hovedvejen - blev Birkely, nu Hovedvejen 160 opført som dyrlægebolig. De omkringliggende huse blev udstykket fra stedet, der var blevet for lille og for utidssvarende til dyreklinik etc., og i 1927 opførtes så Hovedvejen 159 som bolig for Osteds dyrlæge.

Det fortælles, at huset lige syd for kroens parkeringsplads, Hovedvejen 157, også i et tidsrum har været "dyrlægested".

Vil man forske i en landsbys historie, eller i en enkelt gårds (måske i en slægtsgårds) i perioden fra 1844 og op til i dag, er matrikelnumrene et meget vigtigt, ja, et uundværligt redskab. Det er ofte denne periode, der giver problemer. Et matrikelnummer efter loven af 1844 består af et tal efterfulgt af et eller flere bogstaver. Et par eksempler: Drejer det sig om Osted by, vil alle numre, der indledes med et 3-tal, være udstykket fra Osted kro, og alle matrikelnumre, der begynder med et 13-tal, vil være udstykket fra Lysholmgaarden - på et eller andet tidspunkt.

Den Margrethesminde-mark, der i skrivende stund (august 2o13) bliver endevendt med henblik på byggemodning, har matrikelnummer 8c, altså Møllegårdens oprindelige tilliggende, men på matrikelkortet over Osted by ser man, at et andet matrikelnummer (7a) er streget over; dette betyder måske, at marken har skiftet tilhørsforhold siden 1844. Nr. 7a er Margrethesminde -mark. Eller også er det en skrivefejl, at

Den i 1997 nyanlagte Præsteallé med lindetræer

der står 7a, som så rettes ved overstregning. I hvert fald kalder officielle papirer arealet for Margrethesmindeudstykningen. Mens jeg nu har blyanten ved papiret, skal det med i denne sammenhæng, at der ved graveriet på denne mark ikke er fremkommet spor af arkæologisk/historisk interesse. Det var i øvrigt heller ikke ventet.

Fredag den 18. april 1997 gik et arbejde i gang med at fjerne gamle træstubbe langs den såkaldte præsteallé - altså stien (den tidligere markvej) - mellem Osted kirke og Hovedvejen. Dette var et forvarsel om, at der skulle plantes sunde og nye kandelabre-lindetræer i stedet for de syge elmetræer.

PERSONALHISTORISKE ARTIKLER

ELEONORA TSCHERNING II

Af Bent Gottfredsen

I Lethrica for april 2012 bragte vi en artikel af samme navn. Det kan anbefales om nødigt lige at genopfriske den, da efterfølgende er at betragte som en fortsættelse.

Intet er jo så skønt for en forfatter som at vide sig læst, og helt sikker er man jo ikke, før man får konkrete henvendelser fra læserne.

Det var derfor med stor glæde, at jeg modtog en henvendelse fra et af Eleonora og Anton Tschernings tipoldebørn cand. jur. Bo Bremer, som nogle sikkert vil erindre fra den gang, han sad i kommunalbestyrelsen i den tidligere Hvalsø Kommune.

Orgelfacaden

Jeg havde skrevet om *Det forsvundne Orgel* i Såby Kirke, at orgelfacaderne/ lågerne med de forgyldte indskrifter "FLD 13 juli 1850 og AET 27 august 1870" forsvandt fra kirken engang i 1950`erne.

Det passede ikke.

Bo Bremer havde set dem og fotograferet orgelfacaden med "AET 27 august 1870" i 1970, fordi den var en markering af hans kendte tipoldeforældre Anton og Eleonora Tschernings sølvbryllupsdag. Man huskede indskriften i Såby Kirke i familien.

Orgelfacaderne havde befundet sig på loftet, men provst Frede Mølgaard havde været ham meget behjælpelig med at finde dem frem til fotografering.

Bo Bremer havde spurgt, om ham kunne få orgelfacaderne. Det havde provsten nok ment kunne lade sig gøre, men det måtte dog først forelægges menighedsrådet. Her sagde man den 8. juni 1970, at det ikke kunne imødekommes,

da orgelfacaderne var velegnede til at indgå i et eventuelt kommende lokalt museum. Efterfølgende fik provsten dog efter endnu en samtale med Bo Bremer den 5. juli indføjet, at såfremt beslutningen ændredes, ville han have første prioritet til dem.

Orgelfacaderne blev selvfølgelig straks eftersøgt. Herfor mange tak til menighedsformand Henry Petersen. Men ak, nu var de væk, trods menighedsrådets protokolførte beslutning.

Det kan tænkes, at de er blevet opbevaret på nabogården Kirkehavegård hos kirkeværge og sognerådsformand Valdes Høgsvig sammen med bl. a. stoleryggene til sideskibet, da man installerede det nuværende orgel. Han var kendt for at brænde "alt unødigt materiale".

Kontakten til Bo Bremer bragte mere

Fra Eleonoras skitsebog:Svendstedlille

materiale for dagen. Det viste sig nemlig, at han opbevarede sin tipoldemors skitsebog. Det er en lille bog på 17,5 gange 11 cm med et væld af fine små skitser og farvelagte tegninger. Jeg vidste godt, at Eleonora havde været dygtig, men så dygtig og omhyggelig og med så mange fine elegante detaljer og i så lille et format. Det imponerede mig. Her er huse, mennesker, landskaber og dyr. Hun var rigtig dygtig til at tegne dyr. Alt er forsynet med tid og

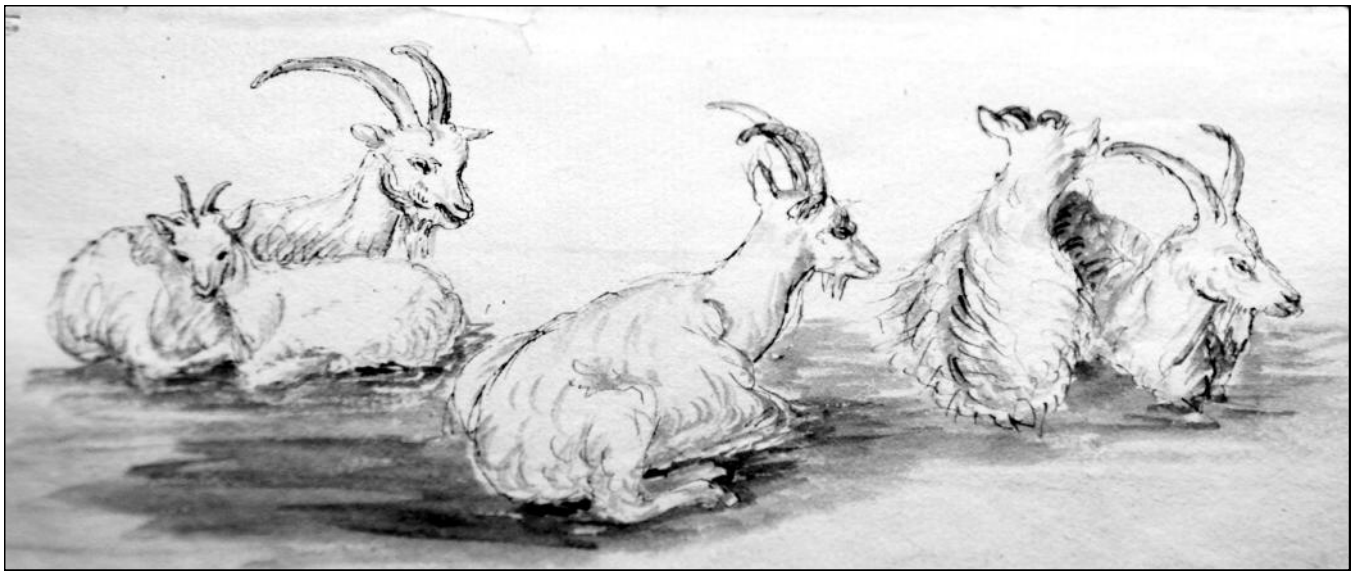

Fra Eleonoras skitsebog: Geder

sted samt hendes store "E" som signatur. En del af arbejderne er udført i det henved 1½ år, hun boede på Svendstedlille – Åstrups gamle skovridergård.

Her skal bringes nogle eksempler fra skitsebogen.

Først på året i 1844 havde hendes elskede Tschernings søster fået overbevist hende om, at det aldrig ville lykkes hende at få ham til mand.

Dybt nedtrykt flyttede hun så på landet for at søge fred.

Hun averterede simpelthen efter et ophold. Herpå svarede skovrider Johan Ludvig Mansa på Svendstedlille. Han eller snarere hans kone Ivare Petrine

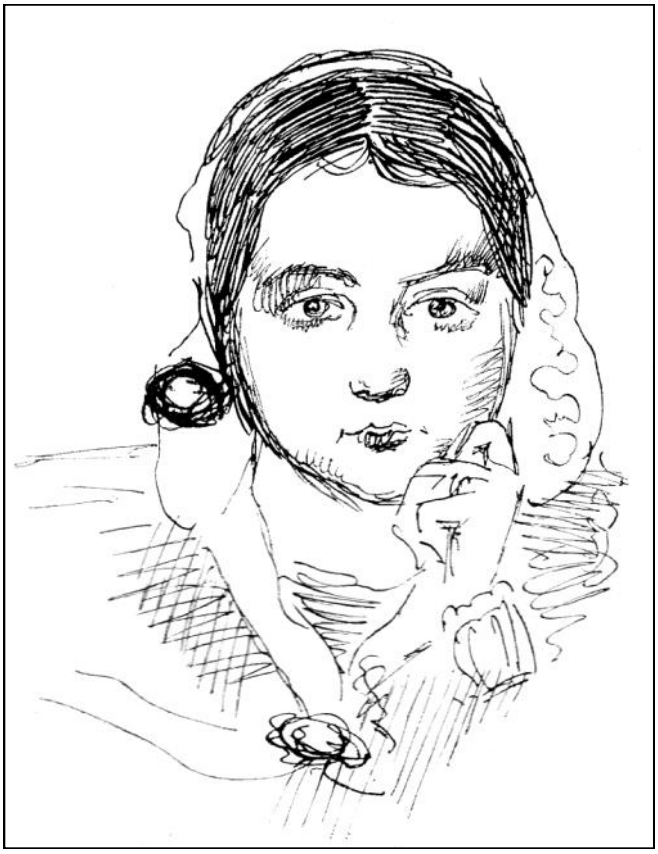

Den unge Eleonora

Pennetegning af Lundbye 1841

Fra Eleonoras skitsebog: Farvelagt tegning

Hviid havde i flere år drevet pension for "bedre folk".

Mansa var oprindelig herregårdsgartner, men var af grev Raben til Åstrup blevet ansat som skovrider og havde fået Svendstedlille i fæste som en del af sin løn. Da grev Dannemand købte Åstrup, blev skovrideren afskediget, men fik lov at beholde gården, så nu var der brug for ekstra indtægter.

Eleonora trivedes på Svendstedlille, som dengang også havde ager mod nord. Livet på gården interesserede hende. Hun syntes godt om skovriderparret, *"den forstandige brave mand, den altid milde kærlige kone, deres søn Ivar og deres trofaste plejedatter Trine."*

"Jeg fandt egnen smuk, værelset lille, tarveligt) og godt, folkene godlidende og vakre, prisen meget moderat, kosten jeg nød god, tarvelig og velsmagende, --"*

"Et stort fad salat med fløde og eddike og dertil fedt stegt flæsk smagte mig fortræffeligt, thi kød købtes aldrig deri huset, kun en

Eleonora 1870 efter fotografi

gang et okse-kallun, og en nøgtern (!) kalv blev der også et par gange slagtet."

"Jeg løb ud i mark og skov. Jeg følte mig som en nyfødt. Bøgens kroner--, markens blomster --, fuglenes glade kvidren--, den høje himmelhvælvning--. Dér er mit gudehus. Dér har jeg tilbragt mit livs lykkeligste timer, når jeg sad stille time ud og time ind med tegneblokken eller malerkassen i skødet."

Ja, der er så dejligt i Åstrup Skov.

Eleonora rejste først, da hun efter en romantisk spadseretur i skoven alligevel havde fået Tschernings ja til giftermål. Det stod i Såby Kirke. Derfor blev sølvbrylluppet også markeret der.

*) tarvelig betød den gang enkel

Kilde og citater:
Eleonora Christine Tschernings efterladte Papirer. København 1908

For hurtig kommunikation og for at spare jeres foreninger for penge, send venligst jeres mailadresser til:

Lejre: annilejre@email.dk

Hvalsø: thsj@mail.tele.dk

Bramsnæs: blf.bramsnaes@live.dk

TMV: info@tadremoellesvenner.dk

LMF: vivianus@post.tele.dk

Næste deadline for bidrag er 1. marts 2014. Bidrag modtages gerne efter aftale med redaktionsudvalget.

MANNERUP PARSBERG TIL SONNERUPGÅRD

Af Bent Gottfredsen

Mannerup Parsberg erhvervede Sonnerupgård sammen med sin anden hustru Anne Brahe i 1621. Parret boede på gården, og her døde han allerede fire år efter erhvervelsen, men alligevel nåede han at sætte sig betydelige spor på egnen.

Mannerup Parsberg var uhyre velhavende og en stor godssamler. Under ham og hans arving Otto Brahe – hans hustrus bror, samledes stort set hele Hvalsø og Soderup Sogne under Sonnerupgård.

I Hvalsø Kirke lod ægteparret opsætte to meget fine herskabsstole udført på den kendte Caspar Lubbekes værk-

Våbenskjoldet i Hvalsø Kirke

Thyco Brahes gravmæle i Tyn kirken i Prag

sted. De er i dag noget af kirkens fornemste inventar.

Mannerup Parsberg var en af tidens betydeligste personligheder. Han blev rigsråd i en meget ung alder og var senere en af de fire rigsråder, der styrede for Chr IV i årene fra 1588 til 1596, til kongen blev myndig som 16-årig og dermed var klar til at styre Danmark, Norge, Island og Færøerne.

Parsberg var diplomat for Chr IV og foretog i den egenskab en lang række rejser til mange forskellige lande.

Diplomaten holdt sig dog ikke altid til de diplomatiske metoder. Han var også kendt som en ilter herre, der var rask til at udfordre til duel, når noget gik ham imod – og våbenbrug var han god til.

I Rostock mødte han på et værtshus vor store astronom Thyco Brahe, der også var kendt som en ilter herre, om end kun i ord. Følelserne imellem dem har næppe været varme, da rigsråderne og Chr IV ikke kunne se perspektiverne i astronomens arbejde – i modsætning til Fr II. De kunne kun se, at han var en elendig lensmand, der ikke passede sine forpligtelser, som f. eks. at sørge for, at det vigtige fyr på Kullen fungerede.

De herrer har sikkert fået sig nogle krus af det gode Rostockerøl – og det er godt – så kom de op at skændes, og Parsberg udfordrede til duel. Den gode astronom kunne jo for sin æres skyld som adelsmand ikke takke nej.

Det endte hurtigt med, at astronomen mistede sin næse. Dermed havde der flydt blod, duellen var forbi, og Parsberg havde fået ret i skænderiet!

Thyco Brahe så ikke godt ud nu. Derfor fik han lavet sig en næse af sølv, som han klistrede på med harpiks. Den fulgte ham i graven og ses på hans gravmonument i Týn- Kirken i Prag.

At astronomen er gengivet i rustning skal betragtes som en paradeuniform, ikke som udtryk for krigeriske tilbøjeligheder, lige så lidt som Prins Henrik er farlig, når han bærer sabel.

Det vides ikke, hvordan Sonnerupgård så ud på Parsbergs tid. Vi ved kun, at han boede på det gamle voldsted –

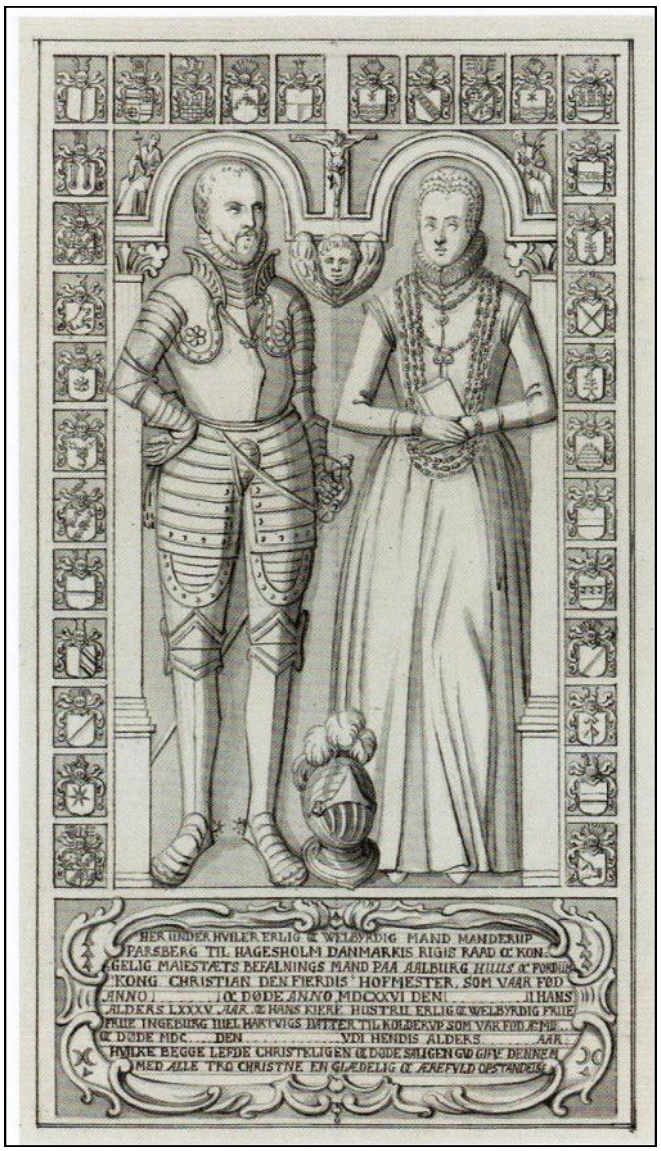

Abildgaards tegning af Mannerup Parsbergs og fru Ingeborgs gravmæle i Århus Domkirke

Foto af gravmælet i Aarhus domkirke

Den brændte Grav, og mon ikke han har boet standsmæssigt.

Indtil nu har jeg ikke kunnet finde nogen gengivelse af Mannerup Parsberg, men ved gennemlæsningen af Poul Grinder Hansens storværk *Søren Abildgaard (1717-1791) fortiden på tegnebrættet,* fandt jeg en tegning af gravmælet over ham og hans første hustru Ingeborg Juel, som findes i Århus Domkirke.

Her har vi en meget fin afbildning af hans person.

Gravstenen er af blågråt marmor og ligger lige inden for korindgangen. Den måler 262 gange 144 cm.

Stenen er lagt i 1624. Ingeborg Juel døde i 1615 og Mannerup Parsberg i 1625.

EN RETTELSE

Jeg har med stor interesse læst artiklen i Lethrica 2011-04 ”Redaktør og husmand”.

For god ordens skyld skal jeg oplyse, at det viste hus på Bentsensvej **ikke** er Nørreskovhus, Bentsensvej 28, men Bentsensvej 11. Nørreskovhus ligger helt ude for enden af Bentsensvej og var et husmandssted.

Bentsensvej 11 var tidligere beboet af min farmor Astrid Pedersen efter min farfar, Peder C. Pedersens død.

Med venlig hilsen

Ebbe Pedersen

Barnebarn af Peder C. Pedersen

BAYERS BILLEDER

Af Olav Sejerøe

Billedet viser Lillebro på Ledreborg Allé, hvor Alléen krydser vejen mellem Allerslev og Gammel Lejre

På Bayers billede fra 1868 er Hestebjerget stadig meget stort. På det nye vinterbillede er Hestebjerget blevet en del mindre. Der har været gravet grus på Hestebjerget i en lang årrække.

Der er nu mange flere træer i området. Derfor har jeg brugt et vinterbillede, så træernes blade ikke skal dække landskabet.

SAGN OG MYTER FRA LEJREEGNEN

KALLEKÆRSSOEN

Frit gendigtet af Karin Gottfredsen efter folkesagnet

Det er efterår i 1813 i Rye Sogn i Hornsherred mellem Isefjord og Roskilde Fjord.

Signe Jensdatter fra Jenslev og Laus Nielssøn fra Rye skal indgå ægteskab, og på begge gårde er der stor ståhej med bryllupsforberedelserne. De unge mennesker glæder sig til vielsen, som skal forestås i Rye Kirke. Der er dog også en vis nervøsitet til stede i begge familier, for festen skal traditionen tro holdes i Jenslev i brudens hjem, mens

Ill. Poul Holst Jespersen

det unge par efterfølgende skal bo på Laus' fædrene gård.
Uroen skyldes på ingen måde ægteskabsindgåelsen, for de unge har i tidlig alder fattet kærlighed til hinanden, og de to familier står på bedste venskabelige fod.
Nej – nervøsiteten skyldes, at to gange inden for få dage skal brudeparret passere stenkisten under vejen Rye-Jenslev, lige hvor vejen drejer fra til Kirke Hyllinge. Her, hvor Ejby Å løber gennem Kallekæret under stenkisten, står stedet ofte under vand ved forårstide, men lige nu er her tørt og farbart.
Alligevel frygter de vejfarende Kalleskærsoen, som bor i stenkisten.
Hun er ikke helt almindelig. Hun er forgyldt og skarp i ryggen. Hun viser sig især i fuldmånenætter eller i rigtig brandmørke, hvor hun lyser som en ildstribe. Det er farligt at møde og se Kalleskærssoen. Det betyder, at man går fra forstanden og bliver tovli', og især brudepar skal tage sig i agt. Hvis de træffer på hende, betyder det ulykke for livet.
Fra Nytår og til Helligtrekonger har Kalleskærssoen smågrise, som kan høres hyle gudsjammerligt i stille nætter. Det er uhyggeligt at høre på. Ja, hun kan være et farligt bekendtskab.
Risikoen for at støde på Kalleskærssoen er grunden til Signes og Laus' frygt. Derfor skal brylluppet også være her i efteråret, hvor hun er nemmest at undgå.
Heldigvis går alt lykkeligt for sig begge gange, og ægteskabet bliver lykkeligt.

Overtro og gamle skrøner? Vær dog ikke for sikker! Så sent som i 1914 stod der respekt om Kalleskærssoen.

Stenkisten

<u>Fakta:</u> Stenkisten fører Nordre Ryevej over Ejby Å. Den har to gennemløb, og er ved sin udformning og stenenes grove tilhugning af høj men ubestemmelig alder.
I folketroen er Kallekærssoen nært beslægtet med den uhyggelige gravso og lidt fjernere med den trebenede og ikke mindre uhyggelige helhest – alle varsler de død og ulykke.
Personer og handling er opdigtede.

TO ANMELDELSER

Hans-Ole Hansen, stifter af "Sagnlandet" anmelder to bøger.

JØRGEN POULSEN: VIKINGELANDSBYEN I ALBERTSLUND - ET HISTORISK VÆRKSTED GENNEM 20 ÅR.

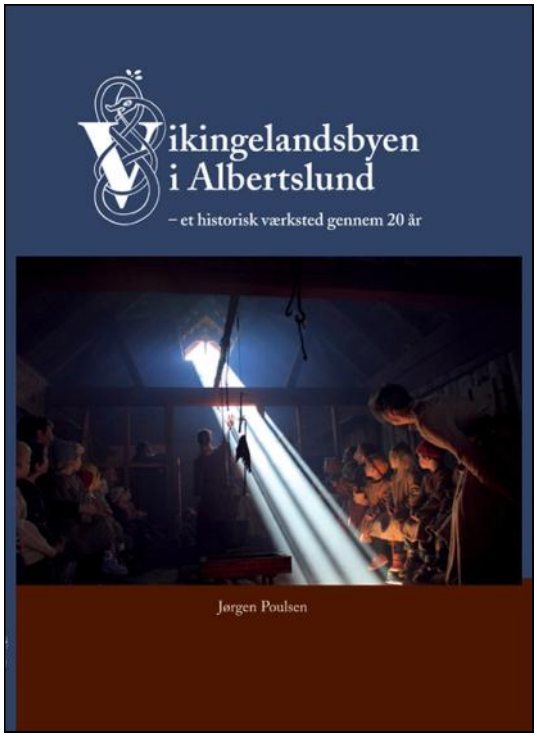

180 sider illustreret. 120 kr. plus forsendelse. Bestilles Vikingelandsbyen, Ledøjevej 35, 2620 Albertslund, tlf.nr.: 4364 2029.

"Sagnlandet" i Lejre blev stiftet i 1964 under navnet Historisk Arkæologisk Forsøgscenter. Igennem årene inspirerede virksomheden med forskning, undervisning og formidling til en række historiske værksteder og arkæologiske oplevelsescentre i Danmark og udlandet.

Nu er der udgivet en solid, gennemillustreret og interessant bog om et af stederne, Vikingelandsbyen i Albertslund. Stifteren og tovholderen gennem tyve år, Jørgen Poulsen, bor her i Lejre Kommune, i Mannerup, og han skal have både ros og tak for som den første at fortælle om et historisk værksteds opståen, udvikling og samarbejde med forskere og politikere i Albertslund-området. Og den første til at foreslå en mesterlære i vikingeteknikker fra forskolepraktik og ti år frem, hvor de unge får svendebrevet.

Det lyder umiddelbart som en umulig plan. Moderne mennesker med svendebrev på at kunne smede en økse, snitte en ske og malke en ged? Sigtet med svendebrevet er heller ikke det, men at genskabe indsigt i og respekt for håndens arbejde som grundlag for selv det mest digitaliserede samfund.

Men endnu vigtigere er bogens budskab om at skabe lidt mere ro omkring børns og unges praktiske aktiviteter. Ro - først og fremmest. For den øvrige livssituation er godt nok præget af uro. Igennem nogle få, men intense oplevelser af ro formes sindet til et mere helt menneske. Og det er hele mennesker, der tackler fremtiden bedst og baner vejen for mere svage medmenneskers chancer.

En stor tak til Jørgen "viking" Poulsen fra Mannerup!

METTE LISE RÖSSING: TRÅDENS GANG I BILLEDVÆV

En af de virkelige landvindinger i "Sagnlandet" i Lejre blev oprettelsen af væveværkstedet allerede i sommeren 1965. I samarbejde med væversken Ninna Rathje og andre stod Mette Lise Rössing for udviklingen af dette kombinerede forsknings-, undervisnings- og formidlingsværksted, som endnu eksisterer og har skabt mange resultater og megen indsigt i det at væve, ikke mindst i de årtusinder, danskerne har kendt til dette håndværk.

Tidligt kom Mette Lise til Norge og tog den berømte uddannelse i billedvæv som hun siden har udviklet her i Danmark. I ni år var hun leder af Skals Håndarbejdsskole og er i dag ledende inden for tekstilkunst og foreningslivet bag, bl.a. som formand for Dansk Tekstillaug (tidligere Landsforeningen Stoftrykker- og Væverlauget).

For folk i Lejre er det interessante, at Mette Lise i sidste del af sin barndom var bosat i Lejre i Allerslev og via sin mor, Vera Martin A. Hansen og dennes inspirator og mentor, Nanna Gade Frandsen fra "Munkedamsgården" i Allerslev, blev inspireret til sin livsbane, hvor hun sammen med sin mand, billedkunstneren Ullrich Rössing, har skabt en række tekstiler til kirkelig brug, messehagler, antependier og altertæpper.

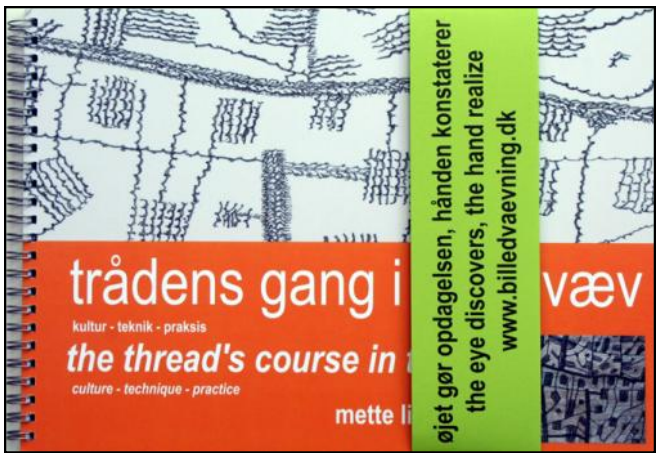

140 sider tæt illustreret. 295 kr. plus forsendelse. Bestilles hos Mette Lise Rössing, roessing@mail.dk eller tlf.: 8669 4931. Oplysninger kan findes på www.billedvaevning.dk.

Trådens gang i billedvæv er dybt faglig og et fund for alle, der beskæftiger sig med billedvævning og denne vævnings forhistorie. Den er ganske enkelt et livsværk, som overgiver en dyb og præcis viden om teknikkerne bag ikke blot vore nordiske, men også fjernere kulturers opsparede indsigt i at skabe skønne og dygtigt gjorte tekstiler ud fra de forskellige kulturers muligheder.

Bogen er en længe ventet, faglig grundbygger bag vævning. Den kan ikke undværes steder, hvor vævning og tekstile muligheder betyder noget for vor tids mennesker. Igen: Håndens arbejde er åndens fødsel!

DER VAR ENGANG I GL. LEJRE . . .

. . . EN SAG OM ULOVLIGT KORTSPIL OG SMUGKRO

Ved Eva Nielsen

14.januar 1849 blev der holdt gilde på Gl. Kongsgaard som beskrevet i forrige nummer af Lethrica. Musikken til gildet blev leveret af Christen Nielsen. Han var indsidder (dvs han bor til leje, men er ikke selv fæster af huset) hos sine forældre, Niels Christiansen og Karen Jensdatter , i huset over for Gl. Kongsgaard (nu Orehøjvej nr 9).

Da gildet sluttede kl.7 mandag morgen, inviterede Christen Nielsen fire karle fra Højby til at fortsætte festlighederne hjemme hos ham, og selskabet fortsatte så der hele dagen til hen imod aften.

Det har åbenbart fået en eller anden til at melde Christen Nielsen for ulovligt kortspil og for at drive smugkro.

I Christian 2.s "gejstlige lov" af 1521 omtales i kapitel 130 planen om at oprette herberger og kroer på landet ved alfarvejene.

"Skal skikkes sådanne åbenbare herberger ude på landet, som rette alfare veje [er], så at på hver 2 eller 3 mil er et herberg".

Svarende hertil blev opstillet en liste over, hvor kroerne skulle placeres. Osted Kro er en af disse kroer.

Kroerne måtte imidlertid kun betjene vejfarende, så den lokale befolkning kunne ikke købe sig til drikkevarer der, og så opstod der naturligvis smugkroer rundt omkring.

Fra Ledreborg Politirets Protokol, 1849:
!8. januar indkaldes der til Ledreborg Birks Politiret, så der kan "*ske Tiltale og Dom i Overensstemmelse med Anordningerne for de stedfundne Lovovertrædelser*"

23. Januar bliver denne indkaldelse forkyndt for Christen Nielsen:
Aar 1849 af 23' Januar have vi forkjøndt denne Pollitie Inkaldelse for Indsider Christen Nielsen i Leire-. Paa hans Bopæl og i hans Paahør hvilket i Kraft af den af os som Retsvidner forhen aflagte Ed under vor Haand og Segl.
Allersløv 23/1 49 Ole Olsen Niels Pedersen

24. januar begynder retsmødet, hvor Christen Nielsen "*ikke kunne fragaa, at have havt samlet i sit Huus 4 Karle fra om Formiddagen kl. 7 til om Eftermiddagen kl.3. … De spillede Kort, men blot for Morskabs Skyld og ikke for Penge. Han har*

Indkaldelsen

da beskænket dem med Brændeviin og Brød, men hvorfor han siger, han ikke har modtaget Betaling".

Sagen udsættes derefter til følgende onsdag.

Den dag møder Christen Nielsen imidlertid ikke op, og sagen udsættes indtil videre.

14. februar afhøres karlene Hans Olsen og Christian Nørgaard af Højby.

Begge siger, at de var blevet indbudt af Christen Nielsen, og at "*de havde tilbragt Tiden der med Discurs og Kortspil, men validerede der ikke Penge, da de kun spilte for Spøg. Hos Christen nød de Kaffe, Brændeviin og Mad, hvorfor de siger, der ikke blev erlagt Betaling til Christen, der ved Gildet hos Niels Pedersen havde faaet Betaling for Musikken. De betragtede det som Gjengæld, fordi Karlene saa ofte bestilte Musik hos ham*".

Efter forhøret udsættes sagen igen.

17. februar afhøres Peder Larsen og Clemens Pedersen, tjenestekarle af Højby, som også siger, "*at der ikke validerede Penge. Christen beværtede dem med Kaffe, Smørrebrød, Øl og Brændeviin, hvorfor Betaling ei blev erlagt, men det behøvede Christen ikke heller, da han tjener nok Penge ved dem som Musikant ved Ungdomsgilderne, ligesom han og den foregaaende Nat havde tjent Penge ved Karlene, der holdt Gildet, paa sædvanlig Maade ved at lade Tallerkenen gaae omkring, efter Peder Larsens Regning maa Christen ved Gildet hos Niels Pedersen have tjent en 4 til 5 Daler*".

Sagen udsættes atter, og politiretten hæves.

Der står overhovedet ikke mere om sagen i Politiprotokollen, heller ikke i Domprotokollen, så vi ved desværre ikke, hvad den ender med. Måske frafaldes den, da Christen Nielsen tilsyneladende ikke kan anklages for at have taget betaling for mad og drikke, og der ikke er blevet spillet kort om penge.

Christen Nielsen blev født i huset i Gl.Lejre i 1820. Han boede der med sin kone Anne Kirstine Jensdatter

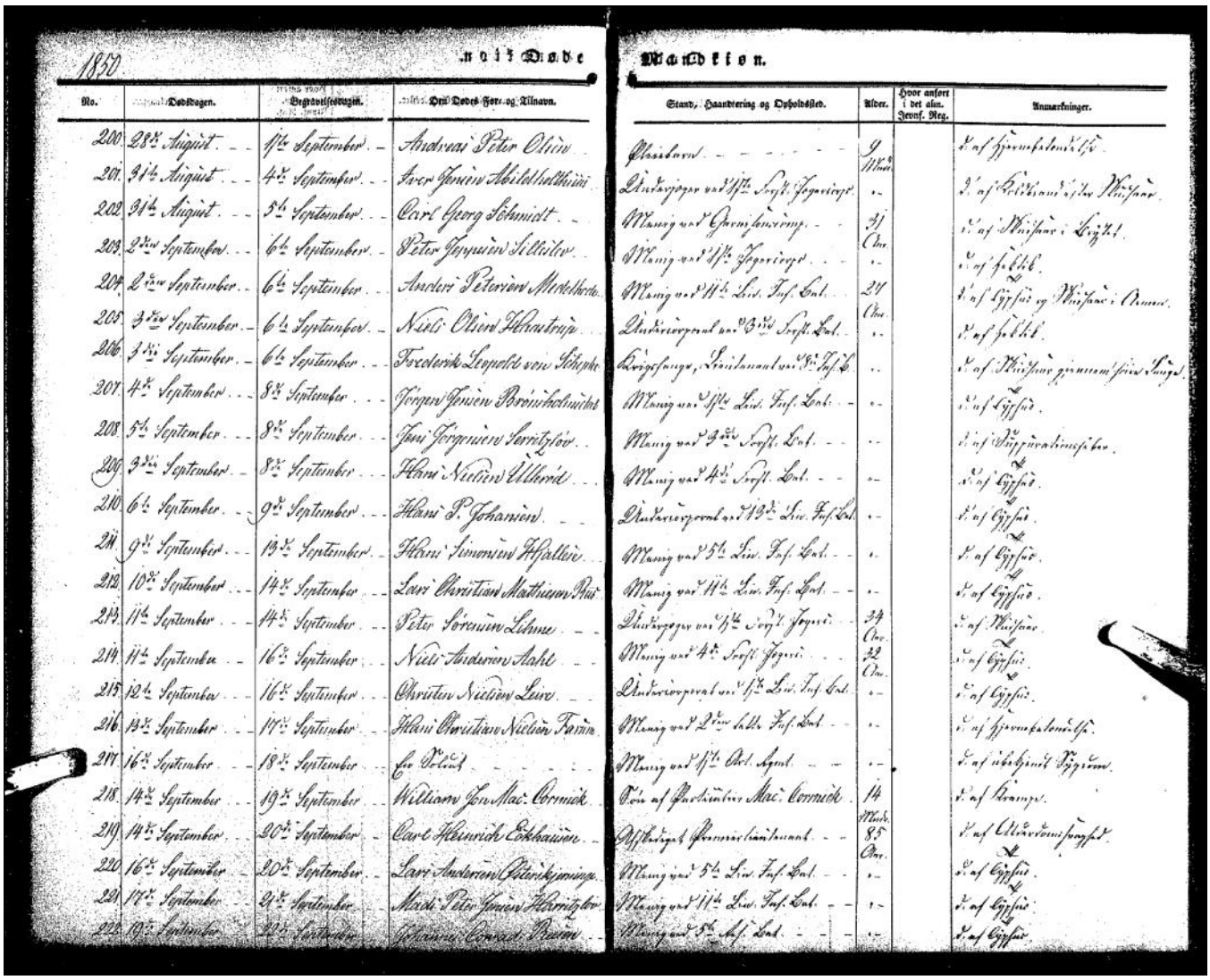

Fra Garnisons Kirkebog 1850

(hun var datter af smeden i Lejre, nuværende Orehøjvej 24) og deres to børn, indtil de i løbet af 1849 flyttede til Cathrinelyst.

I folketællingen 1850 var han indsidder der og ernærede sig som væver og spillemand.

Han blev indkaldt som soldat 1850, hvor 3-års krigen stadig rasede i Sønderjylland, men om han nåede dertil, er ikke sikkert. Han døde 14. september samme år af den tyfus, som hærgede København. Han blev begravet 16. september1850 på Garnisons Kirkegård, som undercorporal i 4.Comp. 1.lette Infanteri . (kilde: A. D. Cohen: De faldnes minde).

Hans kone, Anne Kirstine, blev senere gift med landpost Niels Jensen.

Hans søster, Karen Nielsdatter, blev gift med Niels Svendsen i 1850. De boede i huset, Orehøjvej 9. Deres første dreng kom til at hedde Christen.. måske til minde om sin morbror?

HVAD EN UDSTILLING KAN MEDFØRE

Af Vivian Møller, Gevninge Bylaug

Da Gevninge udstillingen blev vist i Gevninge, kom der en masse nye gamle billeder ud af det. Men ingen af Chr. Tobiassens efterslægt, hvilket undrede os meget.

Men det, der skulle til, var åbenbart, at udstillingen blev flyttet til Lejre Museum. Den er nu taget ned og sat op i Beboerhuset i Gevninge, hvor den vil blive. Men hvad var det så, vi fik ud af at vise den på Lejre Museum udover en masse rosende ord.

Chr. Tobiassen, malet ca. 1910 af Emil Jensen, København, som også malede forsiden til Gjevningebogen

En dag jeg kom over på museet, fik jeg at vide, at der lå nogle papirer til mig. Det ene viste sig at være et brev fra 1823, hvor Chr. Tobiassens farfar, Chr. Ludvig Tobiassen, søger om, at hans sønner måtte blive fri for militærtjeneste. Det blev bevilget. Det andet var en slags dåbsbrev 1831, se billede. Det vedrører Chr. Tobiassens lille søster, Birthe Marie. Da vi ved, at Chr. Tobiassen som 13-årig i 1841 tjente præsten i Herslev, hvor han fik lov til at gennemgå kirkebøgerne, og at han var god til at tegne, kan brevet være en gave til Birthe Marie i anledning af hendes 10 års fødselsdag. Mærkeligt at tænke sig, at disse papirer nok har ligget i en skuffe generation efter generation i 190 år, og

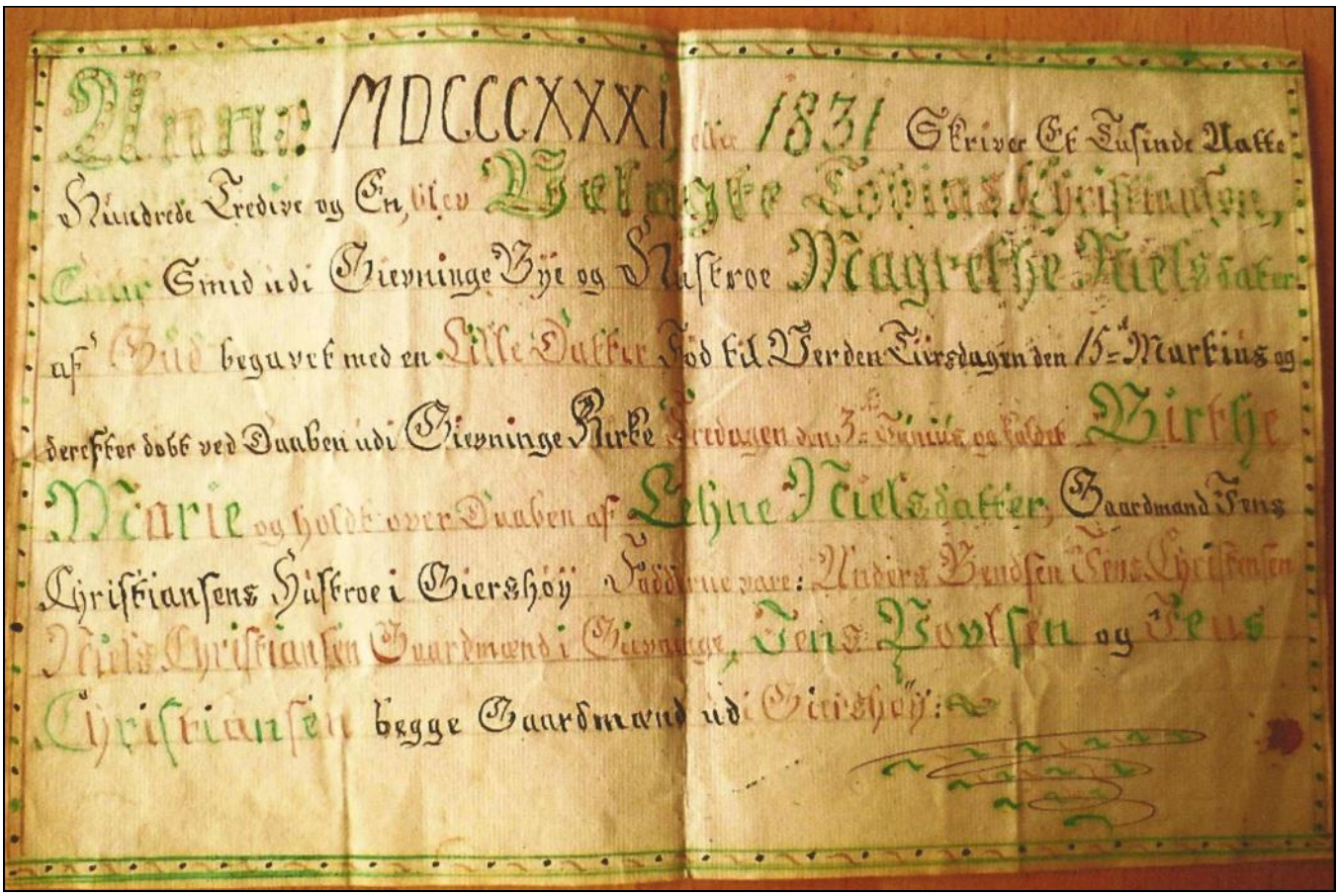

Dåbsbrevet fra 1831

de er særdeles vel bevarede.

Det var et tipoldebarn til Chr. Tobiassen, Lone Johansen, der havde været og afleveret det - og heldigvis også et telefonnummer. Ved at kontakte hende fik jeg at vide, at hun også havde en del fotos tilbage til Chr. Tobiassens datter, Lones oldemor, og frem til hende selv - og derudover et maleri af Chr. Tobiassen. Et møde på Lejre arkiv blev arrangeret, og Lone kom med maleri og fotos. Alt er nu scannet ind og befinder sig på Lejre arkiv.

For at trække tråden fra Chr. Tobiassen til Lone vil jeg gøre rede for sammenhængen.

Chr. Tobiassen havde fire døtre: Marie Dorthea født 1857, Ida Helene født 1859, Thrine Agathe Johanne født 1860 og Hedvig Karen (Lones oldemor), født 1863.

De fik også en søn, Axel Due født 1866, som døde, et halvt år gammel.

Lones oldemor, Karen Hedvig, blev gift med gårdmand på Birkemosegård i Lyndby, Niels Peter Henriksen.

De fik to sønner, Aage Tobias født 1895 og Harald Tobias født 1897, begge i Lyndby.

Aage Tobias fik på sin 11-års fødselsdag bøgerne ”Stambog over Slægten Tobiassen” og ”Gjevningebogen”, som hans

Aage Tobias tv og Harald Tobias ca. 1905

morfader Chr. Tobiassen skrev.
Niels Peter Henriksen og hans kone havde fra 1926-1932 Dyrlægegården i Gevninge.

Aage Tobias blev i 1924 gift med Dora Johanne Jørgensen, som var datter af skomager i Kirke Hyllinge Jørgen Jørgensen og hustru Maren Kirstine Nielsen.

Familien boede på et tidspunkt i Lejre, hvor de fik datteren Gerda Tobias Henriksen, Lones moder. Aage Tobias overtog Dyrlægegården efter sin fader og havde den indtil 1961.

Som nævnt fik Chr. Tobiassen fire døtre. På fotoet fra ca. 1867 er det fra venstre Marie Dorthea, Thrine Agathe, Hedvig Karen og Ida Helene, alle født i Sæby.

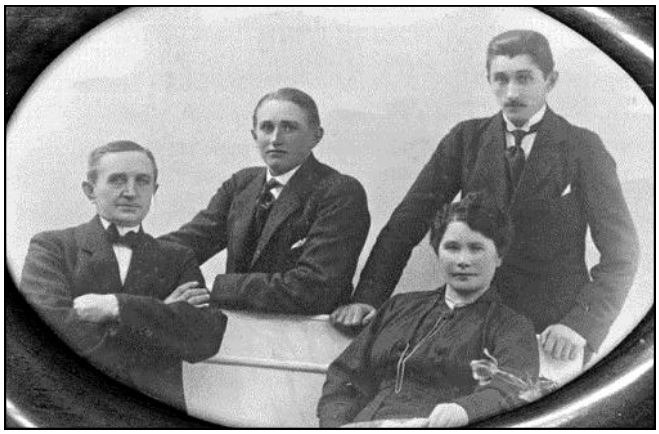

To generationer. Niels Peter Henriksen og hans kone Karen Hedvig (Chr. Tobiassens datter) og bagved sønnerne Harald Tobias tv og Aage Tobias. Muligvis fotograferet ved Harald Tobias' konfirmation i 1911.

Gerda med datteren Lone ca. 1951

Gerda Tobias og hendes datter Lone var de yngste generationer i Tobiassen-slægten, som har boet på Dyrlægegården. De boede der i perioden 1951-54.

I alt har 10 generationer i Tobiassen - slægten beboet gården gennem 270 år, 1691-1961.

Skomagerens hus i Kirke Hyllinge.Yderst th. Jørgen Jørgensen og i døren hans kone Maren Kirstine

Aage Tobias Henriksen, som fik "Gjevningebogen" og "Stambog over slægten Tobiassen" i gave fra sin morfader Christian Tobiassen. Foto fra Aage Tobias' kørekort udstedt 17. februar 1939.

I anledning af 100 året for Chr. Tobiassens død udgav Gevninge Bylaug en farveillustreret udgave af "Gjevningebogen" bind 1. Både under udstillingen i Gevninge og på Lejre Museum er der blevet solgt en del bøger, og de kan stadig købes hos Bylauget i Gevninge.

Bylauget går nu i gang med en Gevningebog 3, som vil lægge vægt på 1900-tallet.

NYT FRA FORENINGERNE

LEJRE HISTORISKE FORENING

Formand: Karl Frandsen, Hvalsøvej 23, Osager, 4320 Lejre, *tlf.* 46497483,
E-mail: karlfrandsen@dlgmail.dk
Hjemmeside: www.lejre-historiske-forening.dk

Afholdte arrangementer

Det har været et aktivt halvår for foreningen.

Vores **generalforsamling** sidst i februar var som sædvanlig godt besøgt.

Vi har haft et samarbejde med de andre historiske foreninger om arrangementer.

Guidet rundtur

Under kulturdagene havde vi en guidet rundtur i kommunen med en fuld bus, så vi gennemførte endnu en tur senere. Det kunne godt blive noget, vi tager op igen.

Rundvisning på Lindenborg

Vi havde også en velbesøgt rundvisning på Efterskolen Lindenborg – tidligere Borrevejlecentret – hvor forstanderen fortalte om skolens værdigrundlag og deres undervisning. Vi fik også en udmærket gennemgang af forholdene, hvor der er investeret i elevværelser, undervisningslokaler og lærerboliger. Alt i alt en god aften med stor tilslutning.

Udflugt

Vores udflugt gik i sommer til Grundtvigs mindestuer på præstegården i Udby, Vordingborg med borganlægget omkring Gåsetårnet, og sluttede af med et besøg på Gavnø slot og park, samt en rundtur i omegnen.

Ved Gåsetårnet

Gavnø slot

Vi spiste frokost i det fri i parken på Gavnø Slot

Vi har været meget optaget af nyindretningen af Lejre Museum, som beskrevet i forrige nummer af Lethrica. Endnu føler vi ikke, at der er respons på vores tanker.

På Nationalmuseet er der indtil **den 17. november** en udstilling om Vikingerne. Den er meget rost for sin opsætning og de udstillede genstande. Der er fri entré, men på grund af stor tilstrømning har man kun en time til at se udstillingen. Det er også nok. Man kan booke tid på natmus.dk, så man undgår at stå i kø.

Kommende arrangementer

Onsdag den 23. oktober kl. 13.00 – 16.00 Kilderne i Roskilde.

I Roskilde er der mange kilder, hvoraf en del stadig er aktive. Vi vil på en guidet rundtur i byen høre kildernes historie og om de møller, der har været tilknyttet kilderne.

Vi mødes på domkirkepladsen kl. 13.00. Tag selv kaffen med.

Klosterkilden i Roskilde

Generalforsamling

Vores årlige generalforsamling holdes i **Felix den 27. februar 2014**. Særskilt indbydelse udsendes til alle medlemmer senere.

EGNSHISTORISK FORENING FOR HVALSØ

Formand: Bent Gottfredsen, *tlf.* 46492663, *E.mail:* vs.gl.smedje@gmail.com
Hjemmeside: www.egnshistoriskforening-hvalsø.dk

Foreningen har givet en kort kommentar til Kommuneplanforslag 2013.
1. Vi har henledt opmærksomheden på den store rigdom af kulturspor i skovene og peget på, at her er et stort potentiale for formidling.
2. Vi har efterlyst retningslinjer for opsætning af solceller, fordi vi mener, at der for bevaringsværdige huse og landsbymiljøer er brug herfor.
De eksisterende bevarende lokalplaner er fra før solceller blev aktuelle, dog med undtagelse af lokalplanerne for Kattinge og Vester Såby.
Kommentaren kan ses på hjemmesiden.

Afholdte arrangementer

Sammen med de andre historiske foreninger har vi været på besøg på Lindenborg og har deltaget i lokalhistoriske busrundture i kommunen i forbindelse med Lejre Kulturdage.
Se omtale under Lejre.

Sammen med Tadre Mølles Venner har vi fejret Møllemaries 111 års fødselsdag.
Se omtale under Tadre Mølles Venner.

På hjemmesiden findes en omtale samt flere billeder.

Valborgaften

Tirsdag den 30. april genoptog foreningen den traditionsrige majfest på Tadre Mølle i samarbejde med møllevennerne.
Det blev en smuk, men kold aften. Majstangen blev pyntet, formanden fortalte om majtraditionerne, Sawarabykoret sang så det klang, og Sirenerne leverede herlig spillemandsmusik og hjalp med dansen om majstangen.
Midt i det ellers pæne arrangement dukkede heksen dog op. Gårdboen Gråskæg tilkaldtes, og det lykkedes ham næsten med hårde ord og drøje hug at fordrive heksen, men så sagde hun, at hvis han slog hende, fik han aldrig mere af hendes bryg. Så blev han

Sirenerne

svært betænkelig.
Det endte med, at heksen fik lov at blive under forudsætning af, at hun ikke forheksede nogen alt for slemt.
Se flere billeder på hjemmesiden.

Kommende arrangementer

Sagn og Myter fra Lejreegnen

Tag med på besøg på åstederne for de sagn og myter, der beskrives i Lethrica. **Lørdag den 19. oktober kl. 13.30 mødes vi på P-pladsen bag Fakta** ved Søen i Hvalsø.
Herfra fortsætter vi i færrest mulige biler og aflægger besøg på Valdemarsvejen og Kong Skinders Høj samt ved kæmpestenen på Ørnevej og på Kropladsen. Formanden vil fortælle om sagnene og meget mere.
NB: Tag kaffe med, hvis vejret er til det.

Kong Skinders Høj

EHF giver bagværk.

Generalforsamling.

Foreningens generalforsamling afholdes **mandag den 24. februar 2014 på Gundestedgård, Gundestedvej 40.**
Vi starter kl. 18.30 med fællesspisning. Pris 50 kr.
Generalforsamlingen starter kl. 19.30.
Kl. 20.30: **Fortælleaften, foredrag,** se hjemmesiden.

Besøg i Allindelille Fredskov

Søndag den 6. april kl. 13.00 aflægger vi besøg i Københavns Universitets gamle skov, som blev overtaget af Danmarks Naturfond for to år siden.
Skoven er kendt for sin meget rige flora. Skinner solen, vil vi kunne se tætte tæpper af blå anemoner, men skoven repræsenterer også et stykke videnskabshistorie og en helt usædvanlig geologi, da den vokser på en vældig kalkplade, som i istiden er blevet revet af undergrunden og transporteret hertil.
Desuden er skoven rig på oldtidsagre, ligesom der af plejehensyn ses mange eksempler på "gammel" skovdrift.

Bent Gottfredsen viser rundt og fortæller om skoven og dens historie.

BRAMSNÆS LOKALHISTORISKE FORENING

Formand: Bjarne Holm, *E-mail:* jeanbjarne@holm.mail.dk
http://www.bramsnaeslokalhistorie.dk

Kommende arrangementer

Husmændene på Egholmmarken
Onsdag den 6. november kl. 19.30
på Biblioteket i Kirke Hyllinge

Karl-Johan Rubæk fortæller om husmændene, der kom og gik på Egholmmarken.

Det er nu 100 år siden, at Folketinget/ Landstinget fik præsenteret en plan i "Den store Landbokommission" for, hvor og hvordan man skulle skaffe jord til de mange jordløse landarbejdere i Danmark.

Meget er sket siden, og i dag er husmændene nærmest forsvundet.

Foredraget kommer også til at handle om tiden op til Husmandslovene i 1919.

Vi kommer til at møde skikkelser som Henry Georges, TH. Zahle og ikke mindst Niels Frederiksen.

Egholm Gods, der lagde jord til den første udstykning i Danmark på jordrentevilkår og efterfølgende nærmest gik i opløsning, vil også blive omtalt.

Til slut ser vi på landsbrugssituationen i dag, hvor faget beskæftiger mindre end 12.000 selvstændige, men hvor man producerer mere end nogensinde.

Generalforsamling i Ejby forsamlingshus onsdag den 26. februar kl. 19.30.

Foredrag kl. 20.30. Emne kommer senere.

En del læsere af dette blad vil sandsynligvis være medlemmer af flere af foreningerne og vil derfor modtage mere end ét eksemplar af bladet.

Det er meget kompliceret administrativt at ændre på dette forhold.

I stedet opfordrer redaktionsudvalget til, at man forærer de ekstra kopier til venner og bekendte.

Det kan være med til at stimulere interessen for vores lokalhistorie.

LEJRE MUSEUMSFORENING

Formand: Philippe Bourbon, E-mail: philippebourbonparme@gmail.com

Afholdte arrangementer

Museumsforeningens sommertur

Som et led i udviklingen af Lejre Museumsforenings tilbud til medlemmerne blev der i år arrangeret en 2 dages udflugt til Sønderjylland – Sydslesvig d. 24 – 25. august. Turen blev en succes. Der var udsolgt til turen; i alt 37 deltog. Vejret var strålende. To museer blev besøgt: Museet på Dybbøl og Hedeby Museet. Begge steder har de udviklet nye metoder til at formidle historien til den besøgende. Det lykkedes for begge museer at fange de besøgendes interesse for den fortid, de to museer ville beskrive. Udover museumsbesøgene fik deltagerne i turen lejlighed til at møde Solveig Pees fra det danske mindretal i Sydslesvig og derigennem opleve, hvordan det er at være ung i et nationalt mindretal i Tyskland. Solveig Pees er 18 år og går i 3. G på A. P. Møller Skolen i Slesvig. I turen indgik også en vandretur gennem Slesvig Bys gamle bydele og besøg i domkirken. Inden vi vendte næsen hjemefter, besøgte vi Dannevirke med Valdemarsmuren og den genopførte skanse fra 1864. Efter at have oplevet den blodige konflikt mellem dansk og tysk i Dybbøl var det meget passende, at vi således forlod Sydslesvig med et besøg i en rekonstrueret skanse fra 1864, genopført i et samarbejde mellem et dansk og et tysk ingeniørregiment i 2001.

Den velbesøgte og velgennemførte tur betød, at vi nu planlægger at tilbyde medlemmerne en 2- dages tur også til næste år. Vi har talt om en tur til Ringkøbing Fjord området, hvor vi kunne besøge Skjern Å og Fil Sø, der er to meget markante naturgenopretningsprojekter, og det lokale museum, der også er gået nye veje i deres formidling af den lokale historie. En anden mulighed vil være at besøge Brunkulslejerne ved Herning, kunstmuseerne og det kulturhistoriske museum i Herning m. m.

Vi modtager gerne forslag til en 2-dages tur fra foreningens medlemmer. Kontakt Hans Jørgen L. Larsen på lychlarsen@hotmail.com eller Ole Christiansen på ole46christiansen@hotmail.com

Nærmere besked kommer til foråret.

Kommende arrangementer

Fætter Andreas' breve - en lokal udvandrerhistorie fortalt gennem breve
Tirsdag 26. november kl. 19.00 på Lejre Museum, Hestebjerggård, Gl. Lejre.
Foredrag af journalist Arne Hardis, Weekendavisen

En sommerdag i 1847 rejste en ung Herslevmand til Amerika for at søge sin lykke i det fremmede. 21 år gammel var Andreas Frederiksen, og han havde ikke meget andet end sine hænder og sin virkelyst med sig.

Han kom aldrig tilbage til Danmark - bortset fra den ene gang, han var hjemme for at finde sig en kone. Til dem derhjemme på Lejrekanten sendte han en stribe enestående breve, som detaljeret og med fortælletalent berettede om livet i det fremmede. Om borgerkrigen, om indianerne, om guldfeberen, om kunsten at overleve og blive velstående ved flid og dygtighed fortalte han i brev efter brev.

At tilhøre det danske mindretal i Sydslesvig – før, nu og i fremtiden
Tirsdag d. 21. januar 2014 kl. 19.00
Foredrag på Lejre Museum, Hestebjerggård

Solveig fortæller
Foredragssalen på Christianslyst

ved generalsekretær i Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen

På Museumsforeningens tur til Sønderjylland og Slesvig d. 24.- 25. august mødte turdeltagerne Solveig Pees fra det danske mindretal i Sydslesvig. Mødet satte gang i en livlig debat, og den debat vil vi gerne fortsætte ved at invitere Grænseforeningens generalsekretær til at komme i Lejre Museumsforening og fortælle om det danske mindretal. Vi planlægger også et møde til foråret om 1864 krigen i forbindelse med 150-året for krigen .

Medlemmer: gratis adgang, entré for ikke-medlemmer: 50 kr.

TADRE MØLLES VENNER

Formand: Kjeld Ewald Hansen, E-mail: ewald@knus.dk
Hjemmeside: www.tadremoellesvenner.dk

Tadre Mølle er nu atter klar til de traditionelle arrangementer.

Møllebygningerne er seriøst restaurerede ud- og indvendigt, og det smukke nye stråtag er en fryd for øjet og for møllen.

"A P Møller og Hustrus Fond" har doneret lidt over 500 000 kr til fornyelser og istandsættelser.

Ny spunsvæg etableres

Derfor fremstår spunsvæggen om møllesøen og langs tilløbet samt "bagvandet" nu ny og smuk i solidt egetræstømmer, og vandhjulet har fået nye skuffer - alt udført efter traditionel skik.

Desuden har Lejre Kommune udskiftet fisketrappen.

EHF's Valborgaften fandt sig selv igen efter et års pause og var fint besøgt. Korsang og fællessang, folkemusik, heksen og gårdboen var sammen med de aktive møllevenner med til at gøre aftenen festlig og stemningsfuld, og mange veloplagte gæster bakkede arrangementet op. *(Se mere under EHF).*

Mølledag og kildemarked blev afholdt og trak pænt med besøgende.

Endelig blev Tadre Mølle den 8. juni erklæret genåbnet med deltagelse af minister og borgmester.

Her åbnede også museets nye udstilling.

I år - den 14. august - ville Mølle-Marie være fyldt 111 år.

Møllevennerne bød i den anledning på fødselsdagsboller, kringle og lagkage samt underholdning ved tre inspirerende folkemusikere, den lokale Anders Roland på guitar, violin og "langelei",

Fra Møllemaries fødselsdag

Anders Roland og Henrik Jansberg

violinist Henrik Jansberg og Anders Mikkelsen – sidstnævnte øgede den gode stemning med fremførelse af egne sange, små livsbekræftende anekdoter i ægte nordjysk stil med lune og let satire. Man glemte den lidt kølige aftenluft og lod sig rive med af stemningen i smukt måneskin og med dansende flagermus.

I pausen blev der serveret fra punchebowlen, mens Bent Gottfredsen fortalte om "Marie, som jeg kendte hende".

Over al forventning et fremmøde på 150 gæster, og hermed er indført en "ny tradition": Maries Fødselsdag den 14. august!

Entréindtægten går til videre istandsættelse af Maries Hus.

Møllegårdens stuehus er stadig under renovering.

Vore dygtige, frivillige håndværkere arbejder støt og roligt i takt med det beløb, der er til rådighed.

Udvendig er nordgavlen og sidemure færdige, og nye kopivinduer og døre mangler kun sidste gang maling.

Sydgavlen er det største problem, men murerne er optimistiske.

Indvendig er arbejdet i nordenden med bryggers, viktualierum, kælder og toilet tæt på at være afsluttet. Det gamle køkken med brændekomfur er gjort smukt i stand. Det skal være Maries minderum. Komfuret har været totalt skilt ad og er genindmuret og fuldt funktionsdygtigt, der er lagt nyt trægulv, og det er lykkedes at finde passende genbrugskøkkenskabe og bord.

Maries køkken er snart færdigt

Gelænderet til kælderen er genskabt

Lindelysthuset beskæres

Maries øvrige køkkenmøblement har fået den helt store tur og fremstår næsten som på maleriet af Ejner Adam.
Ole Lyngbye har som dygtig trædrejer lavet et smukt gelænder til kælderned-gangen.
I Maries have gennemgik lindelysthu-set i foråret en nænsom beskæring.

Det har givet mere lys til prydhaven, og gartnerholdet har lagt stenpikning langs husmuren og dermed gjort klar til plantning af Fredensborgroserne. De har været på "sommerskole". Alle de trykte rosenbeviser er solgt – de sidste på omtalte fødselsdag.

Det er takket være de mange frivillige ildsjæle sammen med lokale sponsorer og den store opbakning fra alle, der tro-fast tropper op til diverse arrangemen-ter, at der sker fremskridt på møllen.
Tak for det!
Der løbes hurtigt, og flere frivillige op-tages med begejstring.

Ib lægger pigsten og forbereder plantning af roser

Vi mangler stadig en del mailadresser på medlemmer.
Hvis vi må få din mailadresse, sparer du foreningen for porto.
Send venligst til info@tadremoellesvenner.dk

ARRANGEMENTER OG SÆRUDSTILLINGER PÅ MUSEERNE I LEJRE KOMMUNE

TADRE MØLLE

13/10 2013	Efterårsferie: Store Bagedag, kl. 11-14
15/10 -18/10 2013	Efterårsferie: Efterårskager mm., kl. 11-14
5/11 og 6/11 2013	Lav din egen pen og blæk af naturens materialer. Kl. 15-17 Alderstrin: 6-14 år. Tilmelding senest den 30. oktober 2013 på tlf. 46 48 14 68
1/12 2013	Jul på Tadre Mølle, kl. 10-16
17/4 – 21/4 2014	Påskeåbent, se hjemmeside

Åbningstider 2013: 1/8 - 31/10 samt hele uge 42: Alle dage kl. 11 - 16

LEJRE MUSEUM

12/10 – 20/10 2013	Efterårsferie: Kartoffelferie, kl. 12-16.
3/11 2013 kl. 13-15	Lav dit eget oldtidskunstværk. For børn i 3.-6. klasse. Brugerbetaling: 30 kr. pr. barn til dækning af materialer Tilmelding på tlf. 46 48 14 68 senest den 25. oktober 2013.
7/11 2013 kl. 16-18	Lav dit eget oldtidskunstværk. For børn i 3.-6. klasse. Brugerbetaling: 30 kr. pr. barn til dækning af materialer. Tilmelding på tlf. 46 48 14 68 senest den 25. oktober 2013
8/2 - 9/2 2014 og 15/2 - 23/2 2014	Vinterferie, se hjemmeside

Åbningstider 2013: Hestebjerggård 1/9 - 30/12: Lørdag og søndag kl. 11 - 16, samt hele uge 42: Alle dage kl. 11 - 16

Se yderligere på www.roskildemuseum.dk

Lethrica

Lethrica er tidsskrift og medlemsblad for de historiske foreninger i Bramsnæs, Hvalsø og Lejre samt Lejre Museumsforening og Tadre Mølles Venner. Arkiverne og museerne tilbydes en fast rubrik.

Lethrica betyder "Noget om Lejre", og bladet er en sammenlægning af Lejre Historiske Forenings blad Lethrica og Nyt fra Egnshistorisk Forening i Hvalsø.

Forsendelse: Lethrica tilsendes medlemmerne af de tre historiske foreninger, Lejre Museumsforening og Tadre Mølles Venner samt lokalarkiverne. Ved ***manglende levering*** rettes henvendelse til de respektive foreninger:

LHF: Anni Larsen,
tlf. 46480725,
annilejre@email.dk

EHF: Ole Theill Knudsen,
tlf. 22808664
ole@gundested-camping.dk

BLF: Bjarne Holm
jeanbjarne@holm.mail.dk

LM: Philippe Bourbon
philippebourbonparme@gmail.com
TMV: Karsten Druedahl
info@tadremoellesvenner.dk

Redaktionsudvalg:
Karl Frandsen, Bent Gottfredsen, Bjarne Holm, Hans Jørgen Lych Larsen, Karin Gottfredsen

Redaktion og layout:
Thyra Johannesen
thsj@mail.tele.dk

FORENINGERNES KOMMENDE ARRANGEMENTER

Lørdag den 19. oktober kl. 13.30 ved Fakta i Hvalsø
Sagn og myter fra Lejreegnen (EHF)

Onsdag den 23. oktober kl. 13.00 - 16.00 fra Domkirkepladsen
Kilderne i Roskilde (LHF)

Onsdag den 6. november kl. 19.30 på Kirke Hyllinge bibliotek
Husmændene på Egholmmarken (BLF)

Tirsdag den 26. november kl. 19.00 på Hestebjerggård
Fætter Andreas´ breve, foredrag (LM)

Tirsdag den 21. januar 2014 kl. 19.00 på Hestebjerggård
At tilhøre det danske mindretal i Sydslesvig, foredrag (LM)

Mandag den 24. februar 2014 kl. 18.30 på Gundestedgård
Generalforsamling (EHF)

Onsdag den 26. februar kl. 19.30 i Ejby forsamlingshus
Generalforsamling (BLF)

Torsdag den 27. februar 2014 i Felix
Generalforsamling (LHF)

Søndag den 6. april kl. 13.00
Besøg i Allindelille Fredskov (EHF)